

FAKTORİNG İŞLEMLERİNİN VERGİSEL BOYUTU VE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

Ahmet EROL
İstanbul Defterdar Yardımcısı
Maliye Müfettişı

FAKTORİNG İŞLEMLERİNİN VERGİSEL BOYUTU VE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

1. GİRİŞ

1980'li yıllardan itibaren Türkiye ekonomisi ciddi anlamda bir kabuk değişikliğine yöneldi. İçte kapalı, dışalımçı ekonomik siyasalar (politikalar yerine, dışa açık, rekabetçi bir siyasa benimsendi. Kısa dönemde bu seçimin önemli sancılıları olduğu kuşkusuzdur. Ancak, bugün 1980'lerden 18 yıl sonra bu yapısal dönüşümün ülkede ciddi bir ekonomik güç, ciddi bir itici güç yarattığı; bireysel girişimleri hızlandırdığı ve bireylerin dünya koşulları altında özgüvenlerini pekiştirdiği; teknolojik anlamda büyük bir atılım yapıldığı ve özellikle bilgisayar ve birtakım yüksek teknoloji ürünlerinin ülkeye getirilmesi ve kullanımı konusunda önemli ilerlemelerin sağlandığı; bilgi ve teknoloji çağına uygun eğitim atılımları yapıldığı; birçok alanda dünya ile rekabet edebilecek düzeye gelindiği görülmektedir.

1980'li yıllarla birlikte Türk finans kesiminde de önemli bir dönüşüm ve yapısal değişim başladı. Bu yapısal değişimde yasal düzenlemelerde yapılan değişikliklerin ve esnek yaklaşımların katkısı büyük olmuştur. Kambiyo ve dış ticarete dönük yasal düzenlemelerde yapılan önemli değişiklikler bu kesimde önemli dönüşümlerin ve yapısal değişimlerin hızını ve gücünü artırdı. Bugün Türk finans kesimi sermaye birikimi dışında çok büyük ölçüde dünyanın gelişmiş ülkeleri ile birçok alanda rekabet edebilecek düzeye gelmişlerdir.

Finansal kiralama, sermaye piyasası, yatırım fonları, yatırım ortaklıkları, borsa, aracı kurumlar, faktoring gibi çağdaş finansal kurumlar hep 1980 ve sonrası yılların yapıtlarıdır. Faktoring, bu yeniden yapılanmanın ve dışa açılmanın bir sonucu olarak, öncelikle tüm dünyada olduğu gibi banka yapısı içinde ülkemize gelmiş; daha sonra, bankaların desteği ve ortaklıkları ile bağımsız tüzel kişilikler durumuna gelmiştir. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı istatistiklerine göre; 1992'de 14 adet olan faktoring şirketi sayısı, 1994'te 63'e çıkmıştır. 1994 yılında yaşanan ekonomik ve finansal bunalım nedeniyle bu sayı 1995 yılında 45 gerilemiştir. 1996 yılında bu sayı 47 olmuştur. En son verilere göre banka iştirakli faktoring şirketlerini sayısı 17, diğer sermayeli faktoring şirketlerini sayısı 41 olmak üzere toplam 58 adet faktoring şirketi finans kesimi içinde hizmet sunmaktadır.

2. FAKTORİNG HAKKINDA GENEL BİLGİ

Faktoring; alacakların temellükü karşılığında belli hizmetlerin verilmesi ilkesine ve temelinde dayanan bir finansal kurumdur. Alacak temlikli faktoring işleminin temelini oluşturmaktadır. Yasal düzenlemeler de, bu temele dayalı olarak yapılmıştır. Alacak temlikinin bulunmadığı bir finansal ilişkide faktoringten söz etmek olanaklı değildir.

Uygulamada ortaya çıkan faktoring türleri aşağıda belirtilmektedir:

1. İç Faktoring (Domestic Factoring)
2. Uluslararası Faktoring (International Factoring)
3. Geri Dönülemez Faktoring (Non Recourse Factoring)
4. Geri Dönülebilir Faktoring (With Recourse Factoring)
5. Açık Faktoring (Disclosed Factoring)
6. Örtülü Faktoring (Undisclosed Factoring)
7. Ön Ödemeli Faktoring (Prepayment Factoring)
8. Ön Ödemesiz Faktoring (Without Prepayment Factoring)
9. Vadeli Faktoring (Maturity Factoring)
10. Toptan Faktoring (Bulk Factoring)
11. Aracılı Faktoring (Agency Factoring)

3. KONUYA İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER

3.1. Özel Yasal Düzenlemeler

Faktoring işlemlerinin yasal dayanağı 06.10.1983 tarih ve 18183 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 90 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname'dir. Anılan KHK'nin 1'inci maddesine göre söz konusu KHK'nin amacı; faiz veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığı veya ipotek almak suretiyle sürekli olarak ödünç para verme işleriyle uğraşan gerçek kişilerin ve finansman şirketleri ile faktoring şirketlerinin faaliyetlerinin düzenlenmesi ve denetlenmesidir.

90 Sayılı KHK'nin 3'üncü maddesinde faktoring şirketi tanımlanmıştır. Buna göre; mal ve hizmet satışlarından doğmuş veya doğacak alacakları temellük ederek, tahsilini üstlenen, bu alacaklara karşılık ödemelerde bulunarak, finansman sağlayan şirketler faktoring şirketi sayılmaktadır.

90 Sayılı KHK'nin 13'üncü maddesine göre; Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, TC Merkez Bankası'nın görüşünü alarak, faktoring şirketlerinin kuruluş ve faaliyetleri ile ilgili usul ve esasları düzenlemeye yetkili kılınmıştır. Bu yetkisini kullanan Müsteşarlık, Faktoring Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik'i 21.12.1994 tarih ve 22148 sayılı resmi Gazete'de yayımlamıştır.

Faktoring şirketinin kurulması için Hazine Müsteşarlığı'ndan ön izin ve kuruluşu takiben de faaliyet izni alınması zorunludur. Faktoring şirketinin şube açması da Müsteşarlığın iznine tabidir. Faktoring şirketi anonim şirket olarak kurulmak zorundadır. 20.03.1998 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan yönetmelik değişikliği ile en az ödenmiş sermaye tutarı 500 milyar lira olarak değiştirilmiştir.

Anılan Yönetmeliğin 8'inci maddesine göre; faktoring şirketlerinin yapamayacakları faaliyetler aşağıda belirtildiği gibidir:

1. Faktoring faaliyetleri ile doğrudan ilgili bulunmayan faaliyetler ile iştilal edemezler.
2. Teminat mektubu veremezler.
3. Mevduat veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığı para toplayamazlar. (Sermaye Piyasası Kanunu'na göre menkul kıymet ihracı ile uluslararası piyasalardan ödünç para alınması bu hükmün dışındadır.)

4. Kambiyo senetlerine dayalı olsa bile, bir mal veya hizmet satışından doğmuş olduğu fatura veya benzeri belgelerle tevsik edilemeyen alacakları satın alamazlar veya tahsilini üstlenemezler.

Borçlanma sınırı faktoring şirketleri açısından temel bir öge durumundadır. Yönetmeliğin 9'uncu maddesi uyarınca, faktoring şirketleri özkaynaklarının 15 katından fazla borçlanamazlar. Burada kullanılan özkaynaklar deyimi; faktoring şirketlerinin ödenmiş sermayeleri, yedek akçeleri, emisyon primleri ve 3 aylık dönem sonları itibariyle düzenlenen mali tablolarında yer alan dönem karının % 50'si toplamından, varsa zararların düşülmesi sonucu elde edilen bakiyeyi ifade eder.

Yönetmeliğin 10'uncu maddesi uyarınca, faktoring şirketlerinin müşterileri ile yapacakları işlemleri için yazılı sözleşme düzenlemeleri zorunludur.

Yönetmeliğin 12'nci maddesine göre, faktoring şirketlerinin faaliyetleri Maliye Bakanlığı ile Hazine Müsteşarlığı'nın denetimine tabidir.

3.2. Diğer Yasal Düzenlemeler

3.2.1. Borçlar Kanunu

Borçlar Kanunu'nun 162-172 arası maddeleri alacağın temlikini düzenleyen maddelerdir. Anılan Yasanın 162'nci maddesine göre; kanun ve akit ile veya işin mahiyeti icabı olarak men edilmiş olmadıkça borçlunun rızasına bakılmaksızın alacaklı, alacağını üçüncü bir şahsa temlik edebilir. Ayrıca Yasanın 163'üncü maddesi uyarınca, temlikin geçerli (muteber) olabilmesi için yazılı bir şekilde yapılması gerektiği belirtilmiştir.

3.2.2. Türk Ticaret Kanunu

Türk Ticaret Kanunu'nda faktoring işlemlerine uygulanabilecek bir hüküm bulunmamaktadır. Uyuşmazlıkların çözümünde Borçlar Kanunu hükümlerine göre hareket edilmektedir.

3.2.3. Bankalar Kanunu

3182 Sayılı Bankalar Kanunu'nun 44'üncü maddesi uyarınca, krediler ancak açıldıkları kişilere kullanılabılırler. Faktoring işlemlerinde; faktor borçlunun riskini üstlenerek, rücu etme hakkı olmaksızın satıcıya avans ödeme yaptığıında ise, anılan hükme uyulmuş olmaktadır. Esas olarak Borçlar Kanunu içinde düzenlenen bu hükümler faktoring için de geçerli olmakta ve işlemler buna göre yerine getirilmektedir.

Banka hukuku alanında çalışan hukukçular ve alanda uzmanlaşmış olan kuramcılar faktoring işlemlerinin kredi mi, yoksa bir fonlama ve finansman aracı mı olduğu konusunda ciddi tartışmalar yapmaktadırlar. Bu tartışmaların netleşmesi pek olası görülmemektedir. Çünkü faktoring işlemleri, son yılların ortaya çıkardığı birçok hukuk dalı açısından ara konu sayılabilecek; birçok hukuk dalını değişik açılardan ilgilendirebilecek bir konu niteliğindedir. Ancak, kesin olan faktoring işlemleri bir kaynak sağlama ve fonlama aracıdır. Dolayısıyla, bu ve buna benzer tartışmalı ara konularda olabildiğince özel düzenlemelere ve özel yasal kurallar oluşturulmasına yönelmekte büyük yarar vardır. Yoksa birtakım varolan eski yasal düzenlemelerin neresine oturabiliriz türünden zorlamalar batıdan alınan bu tür finansal araçları amaçlarından ve işleyiş biçimlerinden sapıtmakta; bu araçlardan beklenen ve umulan yararlar tam olarak sağlanamamakta; bu tür tartışmalar ve hukuksal sorunlar yüzünden gelişemeyen kurumlar ve araçlar yurtdışı benzer kurumlarla ve araçlarla yarışmamaktadırlar.

4. FAKTORİNG İŞLEMLERİNİN VERGİ YASALARI KARŞISINDAKİ DURUMU

4.1. Gelir ve Kurumlar Vergisi Karşısındaki Durum

Vergi yasalarında faktoring şirketleri ve faktoring işlemleri için özel bir düzenleme söz konusu değildir. Faktoring şirketleri anonim şirket şeklinde kurulmak zorunda oldukları için vergileme yönünden Kurumlar Vergisine; sağladıkları kazanç ticari kazanç hükmünde olduğu için de bu kazancın tespitinde 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 37 ve izleyen maddeleri hükmüne tabidir.

Faktoring şirketleri için genel olarak iki tür kazanç söz konusudur. Bunlar:

1. Faktoring Komisyonu: gerçek bir mal veya hizmet hareketine dayanan fatura karşılığı tutarın vadesinde ödenmesi, bu işlem nedeniyle yüklenilen risklerin karşılanması ve verilen diğer birtakım hizmetler karşılığında müşteriden tahsil edilen bedeldir. Bunun oranı uygulamada genel olarak % 1 ile % 3 arasında değişebilmektedir.

2. Finansman Ücreti: Bu bir fonlama hizmetidir. Kimi zaman faktoring şirketleri müşterilerine fatura tutarının % 80-90'ını öndelik (avans) olarak öder. Bu aslında müşteriye faktoring şirketi tarafından sağlanan bir kaynaktır. Bu işlem karşılığında müşteriden iskonto oranına eşit bir faiz tahsil edilir. İşte bu faize ya da paraya finansman ücreti denilir.

genel olarak bu iki kaynaktan oluşan faktoring şirketi gelirleri 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 37 ve izleyen maddeleri hükmü doğrultusunda ticari kazanç olarak tespit edilir ve Kurumlar Vergisi Kanunu'na göre vergilendirilir.

4.2. Damga Vergisi Karşısındaki Durum

90 sayılı KHK'ye dayanılarak çıkarılan Yönetmeliğin 10'uncu maddesi uyarınca, faktoring şirketlerinin müşterileri ile yapacakları işlemleri için yazılı sözleşme düzenlemeleri zorunludur.

488 Sayılı Damga Vergisi Kanunu'nun 1'inci maddesine göre; anılan yasaya ekli (1) sayılı tablodaki kağıtlar Damga Vergisine tabidir. Faktoring şirketlerinin müşterileri ile yaptıkları bu sözleşmeler alacağın devrini düzenleyen temlikname hükmündedir. 488 Sayılı Yasaya ekli (1) sayılı tablonun I.1'inci bölümü olan mukavelenameler, taahhütnameler ve temliknameler bölümüne göre belli parayı içerdiği taktirde binde 6 oranında damga Vergisine tabidir. Bu sözleşmeler belli parayı içermiyorsa o taktirde 459.400.-TL Damga Vergisi ödenecektir.

Borçlar Kanunu açısından temliknamelerde bir tutarın gösterilme zorunluluğu bulunmamaktadır. Bir başka deyişle, temliknamelerde tutar koşulu geçerlilik koşulu değildir. Herhangi bir tutar gösterilmemiş olsa da, diğer unsurları tamam olduğu taktirde temlik sözleşmesi Borçlar Kanunu bakımından hukuken geçerlidir. Damga Vergisi Kanunu'nun 11'inci maddesine göre; cari hesap şeklinde açılan kredilerle her türlü ikrazata ait taahhütname ve mukavelenameler (İskonto ve iştirah senetleri taahhütnamesi -Dispas-dahil) ve bunların temlik, yenileme, devir ve değiştirilmesine müteallik bütün kağıtlarda ve keza matlupların devir ve temlikine ilişkin mukavelenameler ve temliklerde ikraz veya temlik edilen para miktarının veya azami haddinin gösterilmesi mecburidir.

Damga Vergisi Kanunu vergileme açısından Borçlar Kanununa göre özel kanun olması nedeniyle temlik sözleşmelerinde tutar yönünden belirleyici durumdadır. Damga Vergisi Kanunu'nun 11'inci maddesine vergisel anlamda uyulması zorunludur. Her ne kadar uygulamada özellikle kamu kesimi ile yapılan birtakım taahhüt işlerinde işin sonucu ve tutarı net olarak belirlenemediğinden ortaya birtakım sorunlar çıkmaktadır. Bu sorunlar Damga Vergisi açısından hakedişin düzenlendiği tarihte ayrı bir temlikname istenerek ve hak edilen tutar bu temliknameye yazdırılarak vergilendirilmekte ve yolla Damga Vergisi Kanunu'nun 11'inci maddesine uygunluk sağlanmaktadır. Başlangıçta işin gereği olarak tutarsız olarak düzenlenmiş olan temlikname üzerinden maktu olarak Damga Vergisi

alınması; daha sonra tutar belli olduğunda yeni bir temlikname düzenlettirilerek belirli tutar üzerinden binde 6 oranında Damga Vergisi alınması şu an için sorunu çözenin en ussal yolu olarak görünmektedir. Biz göre ise, ticari yaşamı son derece engelleyen, yarattığı soru ve sorunlarla Devleti son derece meşgul eden Damga Vergisi gibi birtakım zor kavranabilir. Vergilerin uygulamadan kaldırılması veya en azından uygulama alanının son derece sınırlı duruma getirilmesi en büyük çözüm olacaktır.

Factoring şirketlerinin yapmış oldukları temlik sözleşmeleri olayın özü gereğince tutarlı yapılmaktadır. Factoring ve factoring sözleşmesi alacak temliki esasına oturduğu için sözleşmede temlik bedeli doğal olarak yer almaktadır. Dolayısıyla, 488 Sayılı Yasa'nın 11'inci maddesi hükmüne uygun davranılmaktadır. Ancak, factoring şirketleri nezdinde yapılan vergi incelemelerinde ciddi boyutta Damga Vergisi kayıp ve kaçığı saptanmıştır. Bu durum genelde müşteri ile yapılan sözleşmelerde tutar gösterilmemesinden ya da hiç sözleşme yapılmamasından kaynaklanmıştır. Özellikle factoring şirketinin de mensubu olduğu grup şirketleri ile yapılan factoring işlemlerinde Damga Vergisi yükünden kurtulmak için 90 Sayılı KHK uyarınca çıkarılmış olan Yönetmeliğin 10'uncu maddesi de ihlal edilerek sözleşme düzenlenmediği görülmüş ve bu şirketlere gerekli cezalı tarhiyatlar yapılmıştır.

4.3. Gider Vergisi (BSMV) Karşısındaki Durum

Factoring işlemlerinin Katma Değer Vergisi'ne (KDV) mi, yoksa Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi'ne (BSMV) mi tabi olduğu konusunda halen tartışmalı bir durum bulunmaktadır.

Banka ve bankerler dışındaki şirketlerin vermiş oldukları finansman hizmetleri KDV'ne tabi tutulmaktadır. Finansman hizmeti ya da factoring hizmeti bankalar bünyesinde yapıldığında BSMV'ne tabi tutulmaktadır. Ancak bu hizmetler başka şirketler bünyesinde yapıldığında bu hizmetlerin KDV'ne mi, BSMV'ne mi tabi olacağı Maliye 03.05.1991 tarih HZMT 28201-447/31842 sayılı ile verdiği özelveğe rağmen halen tartışmalıdır. Maliye Bakanlığı'nın söz konusu özelveği şöyledir:

"Bilindiği üzere 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında; bankerlerin yapmış oldukları banka muamele ve hizmetleri dolayısıyla kendi lehlerine ne ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar da banka muameleleri vergisine tabidir denilmekte, son fıkrasında ise 2279 sayılı Kanuna göre ikraz işiyle uğraşanlarla ikinci fıkrada belirtilen muamele ve hizmetlerden herhangi birini devamlı olarak yapanların da banker sayılacağı belirtilmektedir. Anılan hükümlere göre, banka muamelelerinden herhangi birini devamlı olarak yapanlar banker addedilmektedir. Bu nedenle şirketiniz, banka muamelelerinden birini teşkil eden kredi verme işlemi nedeniyle banker sayılacağından,

1. Şirketinizle satıcı arasından yapılan sözleşme gereğince satıcının istediği anda kullanabileceği ön ödemeler için genellikle fatura bedelinin % 70-90'ı oranında verilen kredi dolayısıyla alınan faiz veya iskonto bedelinin,

2. Kredibilite araştırması, üstlendiği risk, alacak hesaplarının tutulması ve tahsilatı gibi hizmetler karşılığı satıcının temlik etmiş olduğu alacaklar üzerinden alınan komisyon, ücret ve benzerlerinin,

Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi'ne tabi tutulması gerekir."

Şu an için uygulamadaki sorunları çözmüş olmasına karşın, Bakanlığın bu özelveği çeşitli açılardan eleştiriye açıktır. Bakanlık, factoring şirketlerince verilen hizmetlerden yola çıkarak, bu işlemler bankerler tarafından yapılan işlemlere benzerlik gösterdiğinden, bankerler de BSMV kapsamında bulduklarından siz de bu işleri devamlı surette yaptığınıza göre BSMV kapsamındasınız gibi çok geniş bir görüş vermiştir. Factoring şirketleri banka ya da bankerlik şirketi değildir. Yaptıkları işlemler bankalara ya da bankerlere bezeyebilir. Ancak, hukuki yapıları ve işlevleri itibarıyla banker gibi

tanımlanmaları ya da sayılmaları olanaklı değildir. Bu bakımdan Bakanlık özeldes tartışmalıdır.

Bu tür tartışmaları önlemenin yolu, öteden beri savuna geldiğimiz üzere; 6802 Sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun yürürlükte olan maddelerinin zaman geçirilmeden yürürlükten kaldırılması; bu yasa yerine banka, bankerlik ve her türlü finans, fon vb. işlemlerin özel oranlı olarak KDV Kanunu kapsamında yeni bir düzenlemeye gidilmesi yerinde olacaktır. Yeni yapılacak düzenlemeyle, bu tür hizmetleri veren kurumlar lehlerine kalan faiz, komisyon, bedel karşılığı gibi tutarlar üzerinden belli oranda KDV ödeyebilirler. Böylece, uygulama karşılaşılan çoklu yöntemlerden ve karşılaşılan bu türden sorunlardan kurtulunmuş olacaktır.

5. SONUÇ

1980'lerden itibaren yapısal değişikliklere yönelen Türkiye, her geçen gün batıdaki tüm finansal tekniklerden ve araçlardan yararlanır; bu teknik ve araçları hızla kendi yapısına uygun durumda işletir bir hale gelmiştir. Bugün, hemen hemen batı ülkelerinde kullanılan tüm fonlama ve finansal araç ve teknikler ülkemizde bu alanda etkinlikte bulunan kurum ve kuruluşlar tarafından kullanılmakta; hatta ülke yapısına dönük birtakım araç ve tekniklerle bunlar geliştirilmektedir. Tüm bu güzel gelişmeler olurken, kamu kesiminin de yasal düzenleyici ve hukuksal ölçütleri belirleyen taraf olarak konulara açılımcı ve ufku geniş bir biçimde yaklaşması; bu alanlarda yaşanan sorunlara ve yasal düzenleme (mevzuat) engellerine günü kurtarmak, sadece o an önüne gelen olayı çözmek gibi geçici çözümler yerine kesin ve kalıcı çözümler üretmesi gerekmektedir. Ülkemize girmiş olan ve girecek olan finansal araç ve tekniklerin zamanında kavranması, iyi bilinmesi ve bu alanda deneyim sahibi kişilerin dinlenmesi bu düzenlemelerin sağlıklı yapılmasını kolaylaştıracaktır. Bilinmeyen, kavranamayan konuların düzenlenmesi; yasal sınırlarının çizilmesi olanaklı değildir.

II FAKTORİNG SÖZLEŐMELERİNİN DAMGA VERGİSİ KARŞISINDAKİ DURUMU

1. KONU

1998 ve 1999 yıllarında faktoring alanında hizmet veren kuruluşların vergi incelemelerine alınması sonucu, bu sektörde Damga Vergisi konusunda ciddi tereddütlerin ve bu tereddütler sonucu ciddi vergi uygulama yanlışlarının ortaya çıktığı saptanmıştır. Bu saptamalarda büyük tutarlara ulaşan vergi kayıpları gündeme gelmiş ve Maliye Bakanlığı bu alanda inceleme yapan inceleme elemanlarının saptama ve görüşlerini de dikkate alarak 21.08.1998 tarih ve 30454 sayılı görüşle konuyu çözüme ulaştırmıştır. Ancak, faktoring alanında hizmet veren kuruluşlar bu görüşe itirazlarını sürdürmüşler ve Maliye Bakanlığı 15.03.1999 tarihinde yeni bir görüş vererek, daha önce verdiği görüşten dönmüştür. Bu iki görüşün değerlendirilmesi yazımızın bu bölümünün oluşturmaktadır.

2. KONUYA İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER

Factoring şirketlerinin kuruluşları ve etkinlikte bulunmaları temel olarak 90 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK)ye dayanmaktadır. Anılan KHK'nin 10'uncu maddesi Ödünç Sözleşmesini düzenlemektedir. Anılan madde uyarınca, KHK'ye göre izin verilen ikrazatçıların ödünç para vermelerine dair sözleşmeler yazılı olarak yapılmadığı takdirde geçersiz sayılır. Yazılı ödünç sözleşmesi iki örnek olarak düzenlenir; bir örneği ödünç alanlara verilir, diğer örnek ise ikrazatçılar tarafından saklanır. Hazine Müsteşarlığı ödünç verme sözleşmesinde bulunması gereken hususları saptamaya yetkilidir. Ödünç sözleşmeleri, müteselsil sıra numarası taşır ve Maliye Bakanlığı'nca kabul edilen anlaşmalı matbaalarda bastırılır.

Hazine Müsteşarlığı 90 Sayılı KHK ile kendisine tanınan yetkiyi kullanarak belirlemesi gereken hususları yayımladığı Factoring Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik ile yerine getirmiştir. Söz konusu yönetmeliğin 10'uncu maddesi uyarınca, factoring şirketlerinin müşterileri ile yapacakları işlemleri için yazılı sözleşme düzenlemeleri zorunludur.

Factoring şirketlerine ilişkin daha ayrıntılı yasal düzenleme ve işleyiş bilgileri dipnotta tarih ve sayıları belirtilen yazılarda bulunabilir . 488 Sayılı Damga Vergisi Kanunu'nun 1'inci maddesine göre; anılan yasaya ekli (1) sayılı tablodaki kağıtlar Damga Vergisine tabidir. Factoring şirketlerinin müşterileri ile 90 Sayılı KHK''in 10 ve ilgili Yönetmeliğin 10'uncu maddeleri uyarınca yapmak zorunda oldukları sözleşmeler alacağın devrini düzenleyen temlikname hükmündedir. 488 Sayılı Yasaya ekli (1) sayılı tablonun I. Akitlerle ilgili kağıtlar bölümünün 1. Mukavelenameler, taahhütnameler ve temliknameler bölümüne göre belli parayı içerdiği takdirde binde 6 oranında Damga Vergisine tabidir. Bu sözleşmeler belli parayı içermiyorsa o takdirde 810.000.-TL Damga Vergisi ödenecektir.

3. KONUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ

90 Sayılı KHK'nin 10'uncu ve ilgili Yönetmeliğin 10'uncu maddeleri uyarınca faktoring şirketlerinin müşterileri yapacakları faktoring işlemlerini ödünç sözleşmesine bağlamaları zorunludur. Bu konuda herhangi bir tereddüt söz konusu değildir. Faktoring şirketleri tarafından düzenlenmesi zorunlu olan ve alacağın devrini düzenleyen bu sözleşmeler temlikname hükmündedir. Uygulamada bu konuda da herhangi bir sorun bulunmamaktadır.

Borçlar Kanunu yönünden temliknamelerde bir tutarın gösterilme zorunluluğu bulunmamaktadır. Bir başka deyişle, temliknamelerde tutar koşulu sözleşmenin geçerlilik koşulu değildir. Damga Vergisi Kanunu, vergileme açısından Borçlar Kanunu'na göre özel kanun niteliğindedir. Bu bakımdan faktoring şirketlerince yapılması zorunlu olan ve hukuken temlikname niteliği taşıyan faktoring sözleşmelerinde tutar yazılıp yazılmaması konusunda Damga Vergisi Kanunu, Borçlar Kanunu'na göre öncelikli ve belirleyici durumdadır. Bu durumda 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu'nun Belli Para Gösterme Mecburiyetini düzenleyen 11'inci maddesi devreye girmektedir. Anılan madde uyarınca; cari hesap şeklinde açılan kredilerle her türlü ikrazata ait taahhütname ve mukavelenameler (İskonto ve iştirah senetleri taahhütnamesi-Dispans- dahil) ve bunların temlik, yenileme, devir ve değiştirilmesine ilişkin bütün kağıtlarda ve keza matlupların devir ve temlikine ilişkin mukavelename ve temliknamelerde ikraz veya temlik edilen para miktarının veya azami haddinin gösterilmesi zorunludur. Gösterilmediği takdirde bu kağıtların her birinden alınması gereken Damga Vergisi ile cezası olayın meydana çıktığı tarihte, ilgili bulunduğu cari hesapta kayıtlı kredi veya ikrazat miktarına göre hesaplanır ve alınır.

Uygulamada faktoring şirketlerinin her faktoring işleminde ayrı ayrı sözleşme düzenlemedikleri; faktoring şirketine başvuran ve faktoring işlemi yapmak isteyen gerçek ve tüzel kişilere aynı bankalardaki cari hesap şeklinde çalışan cari kredi sözleşmesi türünden yüksek tutarlı bir sözleşme düzenledikleri; daha sonra bu sözleşme limitleri içinde kalarak sürekli faktoring işlemi yaptıkları belirlenmiştir. Yaptıkları yüksek tutarlı bu cari hesap şeklindeki faktoring sözleşmesi tutarı üzerinden binde 6 oranında bir kereye özgü Damga Vergisi ödedikleri; diğer faktoring işlemleri sırasında herhangi bir Damga Vergisi ödemedikleri saptanmıştır. Damga Vergisi, kağıtlar üzerinden alınan bir tür işlem vergisidir. Dolayısıyla, kağıt düzenlendikçe vergi doğmaktadır. Faktoring şirketleri, bu şekilde sözleşme bağtlayarak aslında Damga Vergisi Kanunu'nun amir hükümlerini dolanmaktadırlar. Bu dolanımın önüne geçmek üzere konu Maliye Bakanlığı'na iletilmiş ve gelirler genel Müdürlüğü 21.08.1998 tarih ve 030454 sayılı görüşü ile konuyu çözüme kavuşturmuş; bu şekilde sözleşme yapılmasının 488 sayılı Yasaya aykırı olduğuna ve saptanması durumunda cezalı işlem yapılması gerektiği yönünde karar vermiştir. Gelirler Genel Müdürlüğü'nün gerçekten 488 Sayılı Yasanın sözüne (lafzına) ve ruhuna uygun düşen bu görüşü aynen aşağıda olduğu gibidir:

"faktoring ekonomik açıdan, gerek iç piyasada ve gerekse ihracatta, satış bedelinin vadesinde tahsilini amaçlayan, istenildiği takdirde vadeden önce belirli bir oranda komisyon karşılığı peşin ödemeyi sağlayan ve tahsilat riskinin factor denilen aracı kuruluş tarafından karşılanmasını sağlayan bir finansman ve/veya tahsilat yöntemidir.

Hukuki açıdan ise, ticari bir alış-verişten doğan alacak hakkının faktoring şirketi denilen bir aracı kuruluşa devri ve alacağın bu kuruluş tarafından sağlanmasıdır. Bu meyanda düzenlenen kağıtlar ise sözleşme, temlikname ve teminata konu diğer kağıtlardır.

Bilindiği üzere, 488 sayılı Damga Vergisi Kanununun 1'nci maddesinde, bu Kanuna ekli, (1) sayılı tabloda yazılı kağıtların damga vergisine tabi olacağı, 2'nci maddesinde de, vergiye tabi kağıtlar mahiyetinde bulunan veya onların yerine alan mektup ve şerhlerle, bu kağıtların hükümlerinin yenilenmesine, uzatılmasına, değiştirilmesine, devrine veya bozulmasına ilişkin mektup ve şerhlerin de Damga Vergisine tabi olacağı, 4'üncü maddesinde ise, bir kağıdın tabi olacağı verginin tayini için o kağıdın mahiyetine bakılacağı ve buna göre tabloda yazılı vergisinin bulunacağı, kağıtların mahiyetlerinin tayininde, şekli Kanunlarda belirtilmiş olanlarda Kanunlardaki adlarına, belirtilmemiş olanlarda üzerlerindeki yazının tazammum ettiği hüküm ve manaya

bakılacağı, mahiyetini tayin edilmek istenen kağıt üzerinde başka bir kağıda atıf yapılmışsa, atıf yapılan kağıdın hükümlerine nazaran iktisap ettiği mahiyete göre vergisinin alınacağı, 6'ncı maddesinin 2'nci fıkrasında da, bir kağıtta toplanan akit ve işlemlerin birbirine bağlı ve bir asıldan doğma oldukları takdirde damga vergisinin en yüksek vergi alınmasını gerektiren akit veya işlem üzerinden alınacağı hükme bağlanmış bulunmaktadır.

Diğer taraftan, 488 sayılı Damga Vergisi Kanununun 1'inci maddesinde "Cari hesap şeklinde açılan kredilerle her türlü ikrazata ait taahhütname ve mukavelenameler (iskonto ve İştirah senetleri taahhütnamesi-Dispans dahil) ve bunların temlik, yenileme, devir ve değiştirilmesine müteallik bütün kağıtlarda ve keza mektupların devir ve temlikine ilişkin mukavelename ve temliknamelerde ikraz veya temlik eden para miktarının veya azami haddinin gösterilmesi mecburidir. Gösterilmediği takdirde bu kağıtların her birinden alınması gereken Damga Vergisi ile Cezası, olayın meydana çıktığı tarihte ilgili bulunduğu cari hesapta kayıtlı kredi veya ikrazat miktarına göre hesaplanır ve alınır.

Bu vergi ve cezanın ödenmesinden mukriz ve müstakrizlerle temlik eden ve adına temlik yapılan şahıslar ve müesseseler müteselsilen sorumludurlar" hükmü yer almış olup, anılan Kanuna ekli (1) sayılı tablonun I-Akitlerle ilgili kağıtlar bölümünün 1/a fıkrasında ise, belli parayı ihtiva eden mukavelenameler, taahhütname ve temliknamelerin binde 6 nispetinde damga vergisine tabi olduğu açıklanmış bulunmaktadır.

Buna göre, factoring şirketi ile müşteriler arasında düzenlenen sözleşmenin,

1) Doğmuş alacaklar için düzenlenmiş factoring sözleşmesi olması halinde, doğmuş alacağın factoring şirketine devrini sağlayan temlikname olarak, ihtiva ettiği değer üzerinden 488 sayılı Damga Vergisi Kanununa ekli (1) sayılı tablonun I-Akitlerle ilgili kağıtlar bölümünün 1/a fıkrası hükmü gereğince binde 6 nispetinde, teminatı ihtiva eden kağıtların ise, aynı tablonun 4/a fıkrası hükmü gereğince binde 6 nispetinde nispi damga vergisine tabi tutulması gerekmektedir.

Esasen, factoring şirketi ile müşteriler arasında düzenlenen factoring sözleşmeleri ayrı bir finansman sözleşmesi olarak kabul edilse bile alacağın factoring şirketine devrini sağlayan temlik işleminin de aynı kağıt üzerinde yer alması nedeniyle, 488 sayılı Kanunun 6'ncı maddesinin 2'inci fıkrası gereğince bir kağıtta toplanan akit ve işlem birbirine bağlı ve bir asıldan doğma olmaları sebebiyle damga vergisinin en yüksek vergi alınmasını gerektiren akit veya işlem üzerinden alınması icab eder.

2) Doğacak alacaklar için düzenlenmiş olması halinde ise, doğacak alacağın factoring şirketine devrini sağlayan kağıtta alacağın miktarı belli olmadığından, 488 sayılı Kanunun 11'inci maddesinde ise temlik edilen para miktarının gösterilmesinin mecburi olması sebebiyle doğacak alacağın factoring şirketine devrini sağlayan kağıdın Kanunun 11'inci maddesi kapsamında temlikname olarak değerlendirilmesi mümkün değildir.

Zira, Damga Vergisi Kanunu akitlerle ilgili işlemler konusunda borçlar hukuku prensip ve kabullerini temel almakla birlikte vergilendirme tekniği ve prosedürü bakımından şekli konularda sapmalar gösterebilir.

Temlikname, bir alacağın, borçlunun rızasını aramaksızın üçüncü kişilere devrine olanak sağlayan bir kağıt olarak tanımlanabilir. Bu konuda Damga Vergisi Kanununun hedef aldığı şey aslında borçlar hukuku çerçevesinde yürütülen bir alacak devri (temliki) olduğu halde, Kanun, hukuki prensip ve kabuller yerine bu esasları temsil eden şekil yani kağıt üzerinde durmaktadır. Bu durum, aynı kağıtta birden çok hukuki işlemin bulunması halinde her bir işlemin ayrı ayrı ancak aynı kağıtta vergilendirilmesi hallerinde çok açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca, Damga Vergisi Kanununun şekle önem vermesi vergileme alanındaki girift yapıdan kaynaklanmaktadır. Şekilcilik bazı konularda bir vergilendirme tekniği haline gelmiştir. İşte bu nedenle Damga Vergisi Kanununun 11'inci maddesinde taahhütname ve temliknamelerde şeklin hukuki işlemi tanımlayabilmesi hedeflenmiş ve kağıt üzerinde bir

bedel gösterilmesi mecburiyeti getirilmiştir. Dolayısıyla vergileme oransal olarak yapılabilecektir.

Doğmamış alacakların veya doğması muhtemel alacakların temlik konusu olabilmesi borçlar hukuku açısından sorun yaratmasa bile damga vergisi şekilcilik prensiplerine uygun düşmemektedir. Faktoring sözleşmesinin ilerde doğacak alacakları kapsamayı veya münhasıran buna yönelik olması halinde borçlar hukuku çerçevesinde alacağın devri söz konusu olsa da böyle bir temlik işlemi damga vergisi açısından sorun olacaktır. Zira temlik sağlayan hukuki işlemin hangi safhada gerçekleştiği ve bu safhayı hangi kağıdın (şekil) ifade edeceği açık olmayacaktır. Böyle bir durumda ise alacak bildirim formları alacağın temlikini temsil eden kağıtlar haline gelecektir.

Bu çerçevede, faktoring işlemlerinde, alacak hakkının faktoring şirketine devrini sağlayan faturalar üzerine yapılandırılan stickerlar mahiyeti itibarıyla bildirim mahiyetinde olduğundan, sözü edilen stickerların bu şekilde düzenlenmesi ve kağıdın mahiyetini değiştirecek herhangi bir işlem eklenmemesi ya da şerh konulmaması şartıyla damga vergisine tabi tutulmaması gerekir."

Bu görüşten sonra, bu alanda inceleme yapan inceleme elemanları son derece rahatlamış ve incelemelerini sürdürmüşlerdir. Ancak, faktoring alanında hizmet veren kuruluşlar bu konuya ilişkin tartışmalarını gerek Bakanlık nezdinde ve gerekse inceleme raporlarını yargı organlarına götürmek suretiyle sürdürmüşlerdir. Yargı organları nezdinde bu konuya ilişkin olarak açılan davalar devam etmektedir. Henüz bu konuya ilişkin sonuçlanan herhangi bir dava bulunmamaktadır. Bu konuda Bakanlığa yapılan başvurular ise, 15.03.1999 tarihinde Gelirler Genel Müdürlüğü tarafından Faktoring Derneği'ne verilen görüş ile sonlanmıştır. Bakanlık, bu son verdiği görüş ile, 27.03.1998 tarihinde verdiği görüşünü değiştirmiş ve faktoring şirketlerinin bir kere sözleşme yapmalarına ve o sözleşme limitleri içinde kalmak koşuluyla daha sonra sürekli faktoring işlemi yapmalarına uygun görüş vermiştir. Bakanlık bu görüş değişikliğini 488 Sayılı Yasa'dan ziyade daha çok bankalar Kanunu gibi finans kesimini ilgilendiren yasalarda yer alan risk etmenine dayandırmıştır. 488 Sayılı Damga Vergisi Kanunu'nun herhangi bir maddesinde Damga Vergisi'nin yaratılan riskler üzerinden alınacağına, risk yaratılmadığı takdirde Damga Vergisinin doğmayacağına ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. 488 Sayılı damga Vergisi Kanunu'nun sözü ve ruhuna aykırılık oluşturan Gelirler Genel Müdürlüğü görüşü aynen şöyledir:

"İlgi (b)'de kayıtlı yazımızda, faktoring şirketlerinin müşteri ile belirli bir miktar ve belirli bir süre için sözleşme imzalamaları karşısında, borç alacak ilişkisinin ortaya çıktığı ve sözleşmenin doğduğu anda ifade ve temsil ettiği değer ve vadeye göre damga vergisine tabi tutulması gerektiği belirtilmişti.

İlgi (c) ve (d) 'de kayıtlı yazılarımız üzerine, konunun Bakanlığımızca yeniden değerlendirilmesi neticesinde, ilgi (b)'de kayıtlı yazımıza ilaveten aşağıdaki açıklamaların yapılmasına gerek duyulmuştur.

Bilindiği üzere, bir borç-alacak ilişkisinde, düzenlenen sözleşmede belirlenen değer o sözleşmeyle ortaya konulan riskin azami tutarını gösterecektir. Taraflar ancak bu değer üzerinden birbirlerine karşı borç veya alacak talebinde bulunmaya hak sahibi olabileceklerdir. Dolayısıyla bir sözleşmeye ilişkin olarak, bu sözleşmenin ifade ettiği değer aşılmadığı sürece, limit dahilinde yapılan borç ve alacak ifaları ilave bir vergilendirmeyi gerektirmeyecektir. Zira, tarafların öne sürebilecekleri hak veya borcun azami değeri, sözleşmede yer alan değer kadar olabilecektir.

Herhangi bir anda bu nominal değeri aşan bir borç ve alacak ilişkisi (risk) yaratıldığı takdirde fazlalık için ayrıca damga vergisi alınacağı tabiidir.

Ancak, sözleşmede bu borç ve alacak ilişkisi ile ilgili olarak bir vadelenendirme yapılmış ise bu vadeden sonra ortaya çıkacak borç-alacak ilişkisi kağıtların hükmünden yeniden faydalanmayı gündeme getirecek ve damga vergisine tabi tutulacaktır.

Dolayısıyla, herhangi bir vade belirlenmemiş veya vadesi tarafların rızaları ile daha sonra belirlenecek olan sözleşmelerde damga vergisinin matrahı kağıt üzerinde yazılı nominal değer kadar olacaktır."

4. SONUÇ

Daha önceki çeşitli yazılarımızda da belirtildiği; ayrıca Bakanlığa yazılan çeşitli görüş ve öneri raporlarında da dile getirildiği üzere; kavranması ve sağlıklı olarak denetlenmesi, izlenmesi olanağı olmayan; uygulamada gerçekten hem Devlet kanadına, hem de uygulamacı kesimlere ciddi sorunların ortaya çıkmasına yol açan; bu yönüyle önemli mesai kayıplarına neden olan 488 Sayılı Damga Vergisi Kanunu'nun tümüyle yürürlükten kaldırılması yerinde olacaktır. 488 Sayılı Yasa kapsamında toplanan verginin bütçe içinde elbette bir yer vardır. Ancak, bu yasanın kalkması ile ortaya çıkacak vergi yitimi (kayıbı) başka şekilde karşılanamaz büyüklükte bir gelir kalemi değildir.

Uygulanmada, 488 Sayılı Damga Vergisi Kanunu'nun tüm olayları kavrayabilmesi artık son derece güçtür ve uygulamada Damga Vergisi yükünden kurtulmak için birçok işlemin kayıtdışı yapılması yolu izlenmektedir. Bu ise, Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi ve Katma Değer Vergisi birtakım ana vergilerde ciddi vergi kayıplarına yol açmaktadır. Ayrıca, işlemlerde yavaşlamaya ve tikanıklara yol açmaktadır. Kavranması ve denetlenmesi son derece güç ve külfetli bir vergi olduğu için de, bu vergiyi yasaya uygun olarak ödeyen ile kavranma zorluğundan yararlanarak yasaya aykırı davranan ve vergiyi hiç ödemeyen veya gerektiği kadar ödemeyen kişiler arasında haksız rekabet yaratmaktadır.

Kısa sürede, yasal değişiklik yapılması son derece güç olduğuna göre, Maliye Bakanlığı'nın özellikle yeni gelişmekte olan factoring, finansal kiralama, finansman şirketlerinde Damga Vergisi işlemlerini açıklığa kavuşturacak ayrıntılı bir genel tebliğ çıkarmasında çok büyük yararlar bulunmaktadır. Aksi takdirde, bu alanlarda vergi incelemesi sonucu sürekli Damga Vergisi raporları yazılacak ve bu alanda idare ile mükellefler sürekli yargıda davalı duruma geleceklerdir. Yeni yeni gelişen ve yaptıkları işlemler, oldukça eski bir yasa olan Damga Vergisi Kanunu karşısında tereddütlü durumlar yaratan bu sektörlerin işlemlerinin Damga Vergisi karşısındaki durumlarının bir kapsamlı genel tebliğ ile açıklığa kavuşturulması idarede ve uygulamada büyük rahatlık sağlayacaktır. Bu genel tebliğ hazırlanırken ilgili kurum ve kuruluş yetkililerinin ve bu alanda görüş bildiren hukukçu ve bilim adamlarının dinlenmesinde yarar bulunmaktadır.

III KARŞILAŞTIKLARI VERGİ SORUNLARI

1. KONU

Türkiye ekonomisinde finans kesimi içinde giderek artan bir öneme sahip olan factoring şirketleri uygulamanın yeni olması nedeniyle çeşitli vergi sorunlarıyla karşılaşmakta ve bu sorunlarını çözüme kavuşturulması için idareye iletmektedirler. Maliye Bakanlığı ve İl Defterdarlıkları factoring şirketleri tarafından kendilerine iletilen sorunlara ilişkin olarak özgelgeler (mukteza) vermektedir. Factoring şirketleri tarafından Maliye Bakanlığı'na yoğun olarak sorulan sorular ve bu soruların yasal yönden irdelenmesi bu yazımızın bu bölümünün konusunu oluşturmaktadır.

2. KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜMLERİ

2.1. Faktoring Şirketlerinin KDV Kanunu ve BSMV Karşısındaki Durumları

Factoring şirketlerinin yoğun olarak sordukları bir soru yaptıkları işlemler açısından KDV mükellefi mi, yoksa BSMV mükellefi mi olacaklarına ilişkindir. Bu sorular iki noktada toplanmaktadır:

1. Faktoring şirketinin ana işlevi türünden olan işlemlerinde hangi vergi uygulanacaktır?
2. Faktoring şirketinin ana işlevi dışında kalan işlemlerinde hangi vergi uygulanacaktır?

6802 Sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 28'inci maddesine göre; banka ve sigorta şirketlerinin 10.06.1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu'na göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları tüm işlemler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakten veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir. Bankerlerin yapmış oldukları banka muamele ve hizmetleri dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakten veya hesaben aldıkları paralar (kendi veya başkaları hesabına menkul kıymet alıp satmayı, alım-satım tavassut etmeyi veya alıp sattıkları menkul kıymet karşılığı borçları ödemeyi taahhüt etmeyi meslek haline getirenlerin bu faaliyetleri dolayısıyla lehlerine kalan paralar ile mevduat faizi vermek veya sair adlarla faiz ve benzeri menfaatler sağlamak üzere devamlı olarak para toplama işiyle uğraşanların topladıkları paralara sağladıkları gelir ve menfaatler üzerinden komisyon, ücret, hizmet karşılığı gibi adlarla aldıkları paralar dahil) da banka muameleleri vergisine tabidir. 2279 sayılı Yasaya göre ikraz işleriyle uğraşanlarla ikinci fıkrada belirtilen muamele ve hizmetlerden herhangi birini devamlı olarak yapanlar bu Yasanın uygulanmasında banker sayılırlar. Bir şahsın münhasıran altın alım satımı ile uğraşması banker sayılmasını gerektirmez.

3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 1'inci maddesinin 1'inci bendi uyarınca, Türkiye'de yapılan ticari, sınai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetler Katma Değer Vergisine (KDV) tabidir. 3065 Sayılı Yasanın istisnaları düzenleyen 17'nci maddesinin 4/e bendi uyarınca Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV) kapsamına giren işlemler ile sigorta acente ve prodüktörlerinin sigorta muamelelerine ilişkin işlemleri KDV'inden istisnadır.

Factoring şirketlerinin yapabilecekleri işlemler 546 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile

değişik Ödünç Para Verme İşlemleri Hakkında 90 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye ve bu Kararname uyarınca çıkarılan Yönetmeliğe dayanmaktadır. Anılan yasal düzenlemeler dışına çıkmaları söz konusu değildir. Bu kapsamda gerçekleştirilen işlemler Bakanlığın artık müztekare hale gelen görüşleri doğrultusunda BSMV'ne tabidir. Faktoring şirketlerinin bu kapsamda gerçekleştirdikleri işlemlerin BSMV'ne tabi olacağına ilişkin Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü'nün 03.05.1991 tarih ve HZMT-28201 447/31842 sayılı özelgesi; İstanbul Defterdarlığı'nın 09.06.1993 tarih ve KDV.MUK.B.07.4.Def.0.34.16.BSMV.25-14936/4206 sayılı özelgesi; İstanbul Defterdarlığı Boğaziçi Kurumlar Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 08.01.1997 tarih ve B.K.BŞK.4.34.00.54/02 C/KDV-17-4-e-24-122 sayılı özelgesi bulunmaktadır. Faktoring kapsamına giren işlemlerde BSMV'nin uygulanacağı artık tereddütlü bir konu olmaktan çıkmıştır.

Factoring şirketlerinin yoğunluklu olarak gündeme getirdikleri ve idareye sordukları diğer bir soru ise, faktoring işlemleri dışında gerçekleştirdikleri teslim ve hizmetlerde KDV mi yoksa BSMV mi uygulanacaktır?

Factoring şirketlerinin faktoring işlemleri kapsamında olmayan demirbaş, ulaşım araçları, gayrimenkul gibi değerlerin satışı ile müşterilerle ilgili birtakım bilgi pazarlaması veya bilgisayar yazılım programlarının geliştirilmesi ve satışı gibi mal ve hizmet teslimlerinin 6802 Sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 28'inci maddesi kapsamında değerlendirilmesi olanaklı değildir. Faktoring şirketlerinin bu türden teslim ve hizmetleri BSMV kapsamına değil, KDV kapsamına girecek ve yapılan teslim ve hizmete ilişkin olarak 3065 Sayılı Yasada belirlenmiş oran üzerinden KDV'ne tabi tutulacaktır.

Bu türden işlemler faktoring şirketleri tarafından istisnai olarak yapılan işlemlerdir. Bu bakımdan KDV'nin nasıl beyan edileceği de üzerinde durulması gereken bir konudur. Faktoring şirketinin bu türden teslim ve hizmette bulunduğu gerçek veya tüzel kişi eğer KDV yönünden gerçek usulde KDV mükellefi ise, bu durumda bu işlemde doğan KDV sorumlu sıfatıyla 2 numaralı KDV Beyannamesi verilmek suretiyle bu kişi tarafından; mal ve hizmeti teslim alan kişinin KDV mükellefiyeti yoksa, teslim ve hizmetin verildiği dönemde faktoring şirketi tarafından bağlı olduğu vergi dairesine 1 numaralı KDV Beyannamesi verilmek yoluyla doğrudan faktoring şirketi tarafından yerine getirilecektir. Bu işlem sadece teslim ve hizmetin olduğu döneme ilişkin olarak yerine getirilecektir. Konuyu bir örnekle netleştirmekte yarar vardır.

ÖRNEK:

A Faktoring A.Ş., Sarı Tekstil ve Sanayi Ltd. Şti.'nden olan alacaklarını tahsil edemediği için icra yoluyla aldığı ve şirket olarak işine yaramayan 7 katlı bir binayı 10 Nisan 1998 tarihinde 650 milyar TL'na gerçek usulde KDV mükellefi olan Lükstaş Avizecilik A.Ş.'ne satmıştır. Bu satış sırasında $(650.000.000.000 \times \% 15) = 97.500.000.000.-$ TL KDV ortaya çıkmaktadır. Bu olayda KDV'ni faktoring şirketi mi, satın alan Lükstaş Avizecilik A.Ş. mi beyan edip, ödeyecektir?

A Faktoring A.Ş.'nin bu bina satışı dışında KDV'ni gerektirir bir işlemi söz konusu olmadığından ve binayı alan Lükstaş Avizecilik A.Ş.'nin gerçek usulde KDV mükellefiyeti olmasından dolayı 3065 Sayılı Yasanın 9'uncu maddesi uyarınca, bu işlemde doğan 97.5 milyar TL KDV 25 Mayıs 1998 tarihine kadar Lükstaş Avizecilik A.Ş. tarafından bağlı olduğu vergi dairesine verilecek 2 numaralı KDV Beyannamesi ile sorumlu sıfatıyla ödenecektir.

Örneğin ikinci bir aşaması olarak söz konusu satış gerçek usulde KDV mükellefi olmayan Hüseyin BAŞARAN adlı gerçek kişiye yapıldığını varsayalım. Bu durumda 3065 Sayılı Yasanın 9'uncu maddesi ile düzenlenmiş olan sorumluluk maddesinin işletilmesi söz konusu olmayacaktır. Bir başka deyişle, bu satış işleminden doğan 97.5 milyar TL KDV doğrudan A Faktoring A.Ş. tarafından bağlı olduğu vergi dairesine 25 Mayıs 1998 tarihine kadar bu işlemin arızı olarak yapıldığını bildirir bir dilekçe ekindeki 1 numaralı KDV Beyannamesi ile bildirilecek ve bu tarihe kadar ödenecektir. İzleyen aylarda böyle bir işlem olmadığı sürece A Faktoring A.Ş.'nin bağlı olduğu vergi dairesine boş KDV Beyannamesi vermesine gerek bulunmamaktadır. Bu bakımdan, bu durumun dilekçede açık olarak belirtilmesinde yarar vardır.

2.2. Faktoring Şirketinin Faktoring İzninin Kaldırılmasından Sonra Daha Önceden Yapılan Faktoring İşlemlerine İlişkin Olarak Yürütülen Birtakım İşlemlerde KDV mi Yoksa BSMV mi Uygulanacaktır?

Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı tarafından çeşitli nedenlerle faktoring işlemleri yapma yetkisi kaldırılan bir faktoring şirketinin, daha önceden gerçekleştirdiği faktoring işlemlerinin dağıtılmasına (tasfiyesine) dönük olarak gerçekleştirdiği işlemler karşılığı lehine kalan paralar nedeniyle BSMV uygulaması devam edecektir. Faktoring işlemleri

kapsamında olmayan birtakım teslim ve hizmetlerde (Örneğin; gayrimenkul satışı, şirkete ait demirbaşların satışı vb gibi) ise, BSMV değil, daha önceden örnek verilerek açıklandığı üzere KDV uygulanacaktır. Faktoring faaliyet izni kaldırılan şirketin unvan ve faaliyet konusu değişikliği yaparak başka alanlarda etkinlikte bulunma kararı alması durumunda ise, bu değişikliğe ilişkin tescil ve ilan işlemi yapıldıktan sonra ise, gerçek usulde KDV mükellefi olunması gerekmektedir.

2.3. İhracatçı Şirketlerin, İhracatın Finansmanında Kullanmak Üzere Dövizli Poliçe, Senet ve Her Türü İhracat Bedeli Alacaklarının Bir Faktoring Şirketine İskonto Ettirilmek Suretiyle Sağlayacakları İhracat Kredisi Niteliğindeki Finansman ile İlgili İskonto Tutarlarının BSMV İstisnasından Yararlandırılıp, Yararlandırılmayacağı

94/5782 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca çıkarılan ve 17.07.1995 tarih ve 22346 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 95/7 sayılı İhracatı Teşvik Tebliği'nin 14'üncü maddesinde; ihracatın ve döviz kazandırıcı diğer faaliyetlerin finansmanında kullanılmak kaydıyla TC Merkez Bankası ve bankaların kullandıracağı krediler [prefinansman, döviz ve gayri kabili rücu ihracat akreditiflerinin dahili devri suretiyle imalatçılara kullandırılan ihracat kredileri, Türk Eximbank kredileri (bu bankanın aracı bankalar vasıtasıyla kullandığı ihracat kredileri dahil) ile TC Merkez Bankası'nca Türk Eximbank'a ihracatla ilgili açılan kısa vadeli senet reeskont kredileri dahil], bankaların (TC Merkez Bankası dahil), sigorta şirketlerinin ve diğer kuruluşların ihracatla ve döviz kazandırıcı diğer faaliyetlerle ilgili olarak yapmış oldukları bütün hizmet ve muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakten veya hesaben aldıkları paralar, ihracatı teşvik belgesine istinaden yapılacak ithalat, ihracat karşılığı ödenecek vergi iadeleri ve diğer ödemeler ile ihracatla ilgili diğer işlemler ve bu işlemler sebebiyle düzenlenen kağıtlar; Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi'nden, 488 Sayılı Damga Vergisi Kanunu ile ihdas edilen Damga Vergisi'nden, 492 Sayılı Harçlar Kanunu gereğince alınan harçlar ve diğer kanunlarda yer alan vergi, resim ve harçlar ile 12.09.1960 tarih ve 80 sayılı Kanuna göre alınan hal rüsumdan istisna edilir. 95/7 Numaralı Tebliğ'in 34'üncü maddesinde ihracat sayılan satış ve teslimler ile hizmet ve faaliyetler bentler halinde ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Anılan maddenin son fıkrasında ise, bu maddenin 3505 Sayılı Yasaya hükmünce yayımlanan Maliye Bakanlığının 2 Seri Numaralı tebliğde yer almayan fıkraları vergi, resim ve harç

İstisnasından yararlanmaz denilmektedir. Dolayısıyla, 95/7 sayılı Tebliğde yer alan istisnaların, Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan 2 Seri Numaralı Tebliğde de aynen yer alması gerekmektedir. Yani 95/7 İhracatı Teşvik Tebliği ile 3505 Sayılı Yasa arasında bir bütünlük kurulmaktadır.

Esasen konuya ilişkin tüm düzenlemelerin dayanağı 3505 Sayılı Yasadır. Dolayısıyla, 3505 Sayılı Yasa'da belirtilmeyen bir vergi konusunda tebliğ ya da genelge ile istisna tanınması söz konusu değildir. 3505 Sayılı Yasanın Geçici 2'nci maddesinin istisnayı belirleyen bentleri aynen şöyledir:

a) İhracat,

b) İhracat teşvik belgesine bağlanan döviz kazandırıcı faaliyetlerle, bu belge kapsamındaki ithalat,

c) İhracat veya döviz kazandırma taahhüdünde bulunulan ve yatırım teşvik belgesine bağlanmış yatırımlar için alınan yatırım kredileri ile bu belge kapsamındaki şirket kuruluşu ve sermaye artırımını, gayrimenkullerin ve irtifak haklarının aynı sermaye olarak konulması halinde bunların şirket adına tapuya tescili,

İşlemleri ve bu işlemlerle ilgili olarak düzenlenen kağıtlar, 31.12.1998 tarihine kadar 488 Sayılı Kanuna göre damga vergisinden ve 492 Sayılı Kanuna göre harçlardan istisna edilir.'

Bu maddeden de açıkça görüldüğü üzere, 3505 Sayılı Yasa ile Damga Vergisi ve harç istisnası söz konusudur. BSMV istisnası söz konusu değildir. Dolayısıyla, 3505 Sayılı Yasanın ilgili maddesinin uygulamasını açıklamak üzere çıkarılan İhracat ve Yatırımlarda Damga Vergisi ve Harç İstisnası Uygulaması Hakkında 2 Seri Numaralı Tebliğ'de sadece Damga Vergisi ve harç istisnasından söz edilmekte, BSMV'nden söz edilmemektedir. Ancak T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından çıkarılan 95/7 Numaralı İhracatı Teşvik Tebliği'nin 14'üncü maddesinde BSMV istisnasından söz edilmektedir. Anılan Tebliğin 34'üncü maddesinin son fıkrasına göre; bu maddenin 3505 Sayılı Yasa hükmünce yayımlanan 2 Seri Numaralı Tebliğde yer almayan fıkraları vergi, resim ve harç istisnasından yararlanamaz.

Konuya ilişkin eleştirel bir yaklaşım getirildiğinde Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın 95/7 Numaralı Tebliğinin 14 ve 34'üncü maddelerinin kaleme alınışının çok iyi olmadığı belirtilebilir. İstisnalar konusunda açık ve net olan 3505 Sayılı Yasanın Geçici 2'nci

maddesidir. Bu maddede belirtilmeyen hiçbir vergi, resim ve harç konusunda istisna sağlanmasına olanak bulunmamaktadır. Bu bakımdan ihracat ya da döviz kazandırıcı işlemlerde BSMV istisnasından söz etmek olanaklı değildir. Dolayısıyla, ihracat kredisi niteliğindeki finansman ile ilgili iskonto tutarlarının BSMV'nden istisna edilmesi olanaklı değildir.

2.4. Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracat Genel Müdürlüğü'nün 95/7 Sayılı Tebliği'nin 34/a 1'inci Maddesine Göre Düzenlenip Alınan Döviz Kazandırıcı Faaliyetler İçin Vergi, Resim ve Harç İstisnası Belgesi'ne İstinaden Bir Faktoring Şirketinden Kullanılacak Krediyle İlgili Olarak Yapılacak Alacak Temlikine İlişkin Temliknamenin Düzenlenmesinin Damga Vergisi ve Harç İstisnasından Yararlanıp, Yararlanmayacağı

Bu konuda idareye yapılan başvuruda tereddüte düşülen husus şu şekilde ortaya konulmuştur:

A Turizm İnşaat Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.tarih ve sayılı Döviz Kazandırıcı Faaliyetler İçin Vergi, resim ve Harç İstisnası Belgesi'ne istinaden B Finans Faktoring A.Ş.'nden kullanılacak 35.000.000.000.- TL'lık krediyle ilgili olarak DSİ ... Bölge Müdürlüğü nezdinde taahhüdü altında yapımı süren ili Sulama ikmal İnşaatı işi ile ilgili 2 No.lu hakediştenden dolayı alınacak TL'nın temlikine ilişkin olarak yapılacak temliknamenin düzenleme işleminin Damga Vergisi ve harçtan istisna edilip, edilmeyeceği hususunda idarenin görüşüne gereksinim duyulmuştur. Mükellef kurumun sorduğu bu soruya idare şu şekilde yanıt vermiştir:

03.07.1993 tarih ve 21626 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan ve aynı tarihte yürürlüğe giren İhracat ve Yatırımlarda Damga Vergisi ve Harç İstisnası ve Uygulaması Hakkında 2 Seri Numaralı Tebliğ'in döviz kazandırıcı faaliyetlerle ilgili istisnanın kapsamı bölümünde;

3.1.1. Kara, deniz veya hava ulaştırma hizmet ve faaliyetleri neticesinde kazanılan navlun bedellerinin serbest döviz olarak yurda getirilmesi ile kamu kurum ve kuruluşlarınca uluslararası ihaleye çıkarılmış taşımaları yüklenen firmaların bu işten bizzat sağladıkları navlun gelirleri,

3.2.1. Döviz kazandırıcı faaliyetler için uygulanacak damga vergisi ve harç istisnası; ilgili kuruluşlarca, bu konuda düzenlenmiş bulunan İhracatı Teşvik Belgesinin ibrazı üzerine, başka bir belge aranmaksızın re'sen uygulanacaktır.

Ancak, damga vergisi ve harç istisnasının uygulanabilmesi için, vergi ve harca konu işlemin, ihracatı teşvik belgesinin geçerlilik süresi içerisinde yapılması şarttır.

3.2.3. Döviz kazandırıcı faaliyetlerde teşvik belgelerinde öngörülen taahhüt ile ilgili olarak taahhüt tutarına kadar kullanılan krediler ve münhasıran bu kredilerle ilgili olarak verilen teminatın tamamı, damga vergisi ve harç istisnasından faydalandırılacaktır.

İhracatı Teşvik Belgesinde kayıtlı döviz taahhüt tutarını aşan kredi miktarı ve bunailişkin teminatlarla ilgili muamelelerden gerekli damga vergisi ve harç tahsil edilecektir' denilmektedir.

Diğer taraftan; şirketinizin sahibi olduğu tarih ve sayılı Döviz Kazandırıcı Faaliyetler İçin Vergi, Resim ve Harç İstisnası Belgesi'nde 4.783.800 USD'lık nakit döviz kredisi kullanma olanağı tanındığı görülmüştür.

Döviz Kazandırıcı Faaliyetler İçin Vergi, Resim ve Harç İstisna Belgesinin incelenmesinde Bankası A.Ş.'nin Şubesi'nden değişik tarihlerde toplam 4.520.695 USD kredi kullanıldığı görülmektedir. Bu durumda kullanılabilir döviz kredisi belgede gösterilen 4.783.800 USD'dan kullanılan 4.520.695 USD kredinin çıkarılması sonucu kalan tutar olacaktır. Kalan kullanılabilir döviz kredisinin hesaplama işlemi temliknamenin düzenlendiği günde Merkez Bankası'nca yayımlanan dolar alış kuruna 35.000.000.000.-TL temlik tutarının bölünmesi suretiyle bulunacaktır.

Bu itibarla, şirketiniz tarafından Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracat Genel Müdürlüğü'nden 95/7 Sayılı Tebliğin 34/a-1 maddesine göre düzenlenip alınan tarih ve sayılı Döviz Kazandırıcı Faaliyetler İçin Vergi, Resim ve Harç İstisnası Belgesine istinaden B Finans Faktoring A.Ş.'nden kullanılacak 35.000.000.000.-TL kredinin teminatını teşkil etmek amacıyla taahhüdünüz altında bulunan DSİ ... Bölge Müdürlüğüİli Sulaması İkmal İnşaatı işi ile ilgili 2 numaralı hakedişten dolayı alınacak 35.000.000.000. TL'nin temlikine ilişkin olarak yapılacak temliknamenin düzenleme işleminin belgede öngörülen 4.783.800 USD'lık krediden önceden kullanılan krediler düşüldükten sonra kalan krediye isabet eden miktarın damga vergisi ve harçtan (alınan kredilerin döviz kazandırıcı faaliyetlerin finansmanında kullanılması, teşvik belgesinde öngörülen miktarı ve vadesinin 12 ayı aşmaması, söz konusu temliknamenin münhasıran kullanılacak ve bu krediye

karşılık düzenlendiğinin belirtilmesi şartıyla) istisna edilmesi ancak, Teşvik Belgesinde belirtilen ihracat taahhüt miktarını aşan kısmın ise damga vergisi ve harca tabi tutulması gerekmektedir.

Factoring şirketlerinden alacağın temliki suretiyle kullanılacak finansman ve kredilerde vergi, resim ve harç istisnası sağlayan Teşvik Belgesi'nde belirtilen kredi limiti içinde kalınmak ve yapılan finansman hizmetinin döviz kazandırıcı işlemlerden olması koşuluyla damga vergisi ve harç istisnasından yararlanılması söz konusudur. Teşvik belgesinde döviz tutarı cinsinden belirtilen tutarın (sınırın) aşılması durumunda damga vergisi ve harç istisnası uygulanması söz konusu olmayacaktır. Bu istisnanın uygulanmasında finansmanın, fonlamanın ya da kredinin factoring şirketinden ya da bankadan sağlanmasının önemi bulunmamaktadır.

3. SONUÇ

Factoring şirketleri ve bu şirketlerin ülkemizde sundukları hizmetler henüz bebeklik aşamasındadır. Bu şirketlerin hizmetlerinin ve sundukları olanakların geniş kitlelere yayılması ve sunulan bu olanaklardan geniş kitlelerin yararlanması için daha uzunca bir sürece gereksinim bulunmaktadır. Ancak, çağımız bilişim ve iletişim çağıdır. Bu bakımdan bu şirketlerin sundukları hizmet ve olanakların umulandan daha hızlı bir biçimde geniş kitlelere daha kısa süre ulaşmaları biraz da bu şirketlerin ve şirketleri bir arada toplayan Factoring Derneği'nin çabalarına ve girişimlerine bağlı bulunmaktadır. Sorunlar ortaya çıktıkça ve yaşandıkça çözülür. Önemli olan sorunun ortaya çıkmasını sağlayacak ticari canlılık ve etkinlik içinde bulunmaktır. Ticari canlılık, etkinlik ve üretim olduğu sürece ve anlayış içinde bulunulduğu sürece sorunların üstesinden gelmek olanaklıdır. Yeter ki, birbirimizle olan iletişim kanallarını iyi ve etkin kullanalım; yaklaşımlarımızda çağdaş, anlayışlı, incelikli olalım. Bu ilkelere uyulduğu sürece bu sektörün gelişmesi hızlanacak, ortaya çıkan sorunlar en etkin ve ivedi şekilde çözüme kavuşturulacaktır.

IV FAKTÖRİNG MUHASEBE UYGULAMASI

28.12.1992 tarih ve mükerrer 21447 sayılı resmi Gazete'de yayımlanan Muhasebe Sistemi I Sıra Numaralı Uygulama Genel Tebliği'nin "Düzenlemenin Kapsamı" başlıklı IV'üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca; bilanço esasına göre defter tutmakla beraber faaliyet konuları itibarıyla farklı muhasebe tekniği kullanmak durumunda bulunan banka ve sigorta şirketleri, özel finans kurumları, finansal kiralama şirketleri (faktoring vb. alanlarda faaliyet gösterenler dahil), menkul kıymetler yatırım fonları, aracı kurumlar ve yatırım ortaklıkları belirtilen Muhasebenin Temel Kavramlarına, Muhasebe Politikalarının Açıklanmasına ve Mali Tablolar İlkelerine uymaları kaydıyla bu tebliğin diğer zorunluluklarını yerine getirmekle yükümlü değildirler. Bu düzenleme nedeniyle, faktoring firmaları Tek Düzen Hesap Planı yerine kendilerine uygun olan ve Hazine Müsteşarlığı'nca da uygun görülen birtakım hesapları kullanmaktadırlar. Ancak, muhasebenin temel kavramlarına, muhasebe politikalarının açıklanmasına ve mali tablolar ilkelerine uygun davranmaktadırlar.

Bir faktoring şirketinde tutulan muhasebe kayıtları işlevsel olarak aşağıdaki olmaktadır:

• Sözleşme Girilmesine İlişkin Muhasebe Kaydı

..... /
Nazım Hesaplar 1.000.000.000.-
(Sözleşmelerden Borçlar)

Nazım Hesaplar 1.000.000.000.-
(Sözleşmelerden Alacaklar)

..... /
• Faktoring Sözleşmesi Damga Vergisine İlişkin Muhasebe Kaydı

..... /
Satıcılar Hesabı 3.150.000.-
(Sözleşme Damga Vergisi)

Vergi, resim, Harçlar 3.000.000.-
(Damga Vergisi Giderleri)

Ödenecek Vergiler 6.000.000.-
(Damga Vergisi)

150.000.- Ödenecek Vergiler
(BSMV)

..... /
Nazım Hesaplar 3.150.000.-

(Satıcı Kredi Hesabı) FIU

Nazım Hesaplar 3.150.000.-
(FIU Karşılık Hesabı)
..... /

• Damga Vergisinin Tahsiline İlişkin Muhasebe Kaydı

..... /

Bankalar Hesabı / Kasa Hesabı 3.150.000.-

Satıcılar Hesabı 3.150.000.-
(Sözleşme Damga Vergisi)
..... /

Nazım Hesaplar 3.150.000.-
(FIU Karşılık Hesabı)

Nazım Hesaplar 3.150.000.-
(Satıcı Kredi Hesabı) FIU
..... /

• Faturanın Temlik Alınması İşlemine İlişkin Muhasebe Kaydı

..... /

Alıcılar Hesabı 1.000.000.000.-

Satıcılar Hesabı
1.000.000.000.-
..... /

• Komisyon Tahakkukuna İlişkin Muhasebe Kaydı

..... /

Satıcılar Hesabı 5.250.000.-

Gelirler Hesabı 5.000.000.-
(Komisyon Gelirleri)

Ödenecek Vergiler Hesabı
250.000.-
(BSMV)
..... /

Nazım Hesaplar 5.250.000.-
(Satıcı Kredi Hesabı)

Nazım Hesaplar 5.250.000.-
(FIU Karşılık Hesabı)
..... /

• Ön Ödeme Kullandırılmasına İlişkin Muhasebe Kaydı

..... /

Satıcılar Hesabı 794.750.000.-

Bankalar Hesabı 794.750.000.-

Nazım Hesaplar 794.750.000.-

(Satıcı Kredi Hesabı) FIU

Nazım Hesaplar 794.750.000.-
(FIU Karşılık Hesabı)

..... /

• Teminata / Tahsile Çek-Senet Alınmasına İlişkin Muhasebe Kaydı

..... /

Nazım Hesaplar 1.100.000.-
(Çek Portföyü)

Nazım Hesaplar 1.100.000.-
(Tarafımıza Tevdi Edilen Çekler)

..... /

• Faiz Tahakkukuna İlişkin Muhasebe Kaydı
(% 90 / 30 gün)

..... /

Satıcılar Hesabı 63.000.000.-

Gelirler Hesabı 60.000.000.-

Ödenecek Vergiler

3.000.000.-

(BSMV)

..... /

Nazım Hesaplar 63.000.000
(Satıcı Kredi Hesabı)FIU

Nazım Hesaplar 63.000.000.-
(FIU Karşılık Hesabı)

..... /

• Bankaya Çek-Senet Gönderilmesine İlişkin Muhasebe Kaydı

..... /

Nazım Hesaplar 1.100.000.000.-
(Bankadaki Çekler)

Nazım Hesaplar 1.100.000.000.-
(Çek Portföyü)

..... /

• Çek-Senet Tahsiline İlişkin Muhasebe Kaydı

..... /

Bankalar Hesabı 1.100.000.000.-

Alıcılar Hesabı 1.100.000.000.-

..... /

Nazım Hesaplar 1.100.000.000.-
(FIU Karşılık Hesabı)

Nazım Hesaplar 1.100.000.000.-
(Satıcı Kredi Hesabı)FIU

..... /

Nazım Hesaplar 1.100.000.000.-
(Tevdi Edilen Çekler)

Nazım Hesaplar (Bankalardaki Çekler)	1.100.000.000.-
..... /	
• Çek-Senet Tahsiline Ait Tahsilat Masrafına İlişkin Muhasebe Kaydı	
..... /	
Satıcılar Hesabı	500.000.-
Bankalar / Kasa Hesabı	500.000.-
..... /	
Nazım Hesaplar (Satıcı Kredi Hesabı) FIU	500.000.-
Nazım Hesaplar (FIU Karşılık Hesabı)	500.000.-
..... /	
• Nakit Tahsilata İlişkin Muhasebe Kaydı	
..... /	
Bankalar / Kasa Hesabı	68.750.000.-
Alıcılar Hesabı	68.750.000.-
..... /	
Nazım Hesaplar (FIU Karşılık Hesabı)	68.750.000.-
Nazım Hesaplar (Satıcı Kredi Hesabı) FIU	68.750.000.-
..... /	
• Bakiye Ödemeye İlişkin Muhasebe Kaydı	
..... /	
Satıcılar Hesabı	305.250.000.-
Bankalar Hesabı	305.250.000.-
..... /	
Nazım Hesaplar (Satıcı Kredi Hesabı)	302.250.000.-
Nazım Hesaplar (FIU Karşılık Hesabı)	302.250.000.-
..... /	
• Charge Back İşlemine İlişkin Muhasebe Kaydı	
..... /	
Satıcılar Hesabı	168.750.000.-
Alıcılar Hesabı	168.750.000.-
..... /	